

GELENEKSEL KÜLTÜRÜMÜZDE VE ÂŞIKLARIN DİLİNDE SAYILAR*

Yrd. Doç. Dr. Mehmet YARDIMCI

Türk kültüründe sayılar çok önemli bir yere sahiptir. Bunların büyük bir bölümü dini inanmalardan kaynaklanmaktadır.

İnançlar yaşam biçimimizi doğrudan doğruya etkilemekte, bu etki, edebiyatımızda, sanatımızda, müziğimizde, halk oyunlarımızda kendini göstermektedir.

Bazı sayıların kültürümüzdeki işlevi İslamiyet öncesi sosyal hayatımıza dayanmakta, kimi sayılar destan ve masallarımızda önemli ölçüde yer almaktadır.

Edebiyatımızda da dinin etkisi çok fazladır. İslami inanışlar gerek halk, gerekse divan edebiyatında önemli ölçüde kendini hissettirmektedir.

İslam dininde bazı sayılar kutsal bir özellik taşır. Bir, üç, dört, beş, yedi, dokuz, on iki, kırk vb. sayıların dini bakımdan çeşitli anlamları bulunmaktadır. Kutsal özellik taşıyan bu sayıların anlamları çeşitli yazırlarca nesir biçiminde işlenirken, âşıklar tarafından da şiirlerde sık sık dile getirilmiştir.

Geleneksel kültürümüzde sayılar üzerine kurulan inançların kaynakları hem İslam dinine hem de Orta Asya yaşayışına ve şamanizme dayanmaktadır.

Destanlarımızda, masallarımızda, hikâyelerimizde, şiirlerimizde ve günlük yaşayışımızda sık sık rastladığımız sayıları geleneksel kültürümüzde ve âşıkların dilinde şu şekilde belirlemek mümkündür.

Bir sayısı:

İslam dininde bir sayısı Allah'ı ifade eder. Allah birdir ve tektir. Dede Korkut'ta yerde geçen bir sayısı âşıklarımızın dilinde ve telinde:

<i>Onlar birdir bir oluptur</i>	<i>Şah-ı Merdan kullarıyız</i>
<i>Hak içinde sır oluptur</i>	<i>Biz biriz birkaç değiliz</i>
<i>Tecellide nur oluptur</i>	<i>Kanaat ile yürürüz</i>
<i>Allah bir Muhammet Ali</i>	<i>İllâ tokuz aç değiliz</i>
(Pir Sultan Abdal)	(Hatayî)

biçiminde sıkça dile getirilmiştir.

Üç sayısı:

Geleneksel kültürümüzde ve âşıkların dilinde en çok işlenen sayılardan biridir. H. Avni Yüksel, Şaman dininin esaslarına göre âlem üç bölümden meydana gelmiştir, deyip bunları:

- a) Yeryüzü (orta dünya)
- b) Yer altındaki karanlık dünya (aşağıdaki dünya)
- c) Gökteki nur âlemi (yukarıdaki sema)

biçiminde açıklamaktadır.¹

Ziya Gökalp de: "*Şamanizm, yukarıdaki semayı önce üç kat olarak tasavvur etmiştir. Oğuzun sağ kolu üç oktan oluştuğu için, yukarıdaki semanın üç oktan olması tabii olarak kabul edilmektedir. Yakutlar'daki ateşin üç çeşitten olmasının sebebi de, kâinatın üç bölümden meydana gelmesi yüzündendir.*" demektedir.²

Türk kültür tarihimizde ve geleneksel kültürümüzde üç sayısı ile ilgili hususlara çok değişik biçimde rastlanmaktadır. Bunlardan bazılarını şu şekilde belirlemek mümkündür:

* III. Uluslar arası Çukurova Halk Kültürü Bilgi Şöleni Bildirileri, Adana

¹ H. Avni Yüksel, **Türk Folklorunda Sayılar**, Milli Folklor, Ankara, 1981

² Ziya Gökalp, **Türk Töresi**, İstanbul, 1963, s. 107

*Eski Türk efsanelerinde üç sayısına çeşitli motiflerde rastlanmaktadır. Türkler'e göre insan, evrenin üç önemli varlığından biri olarak kabul edilir.

Türk mitolojisinde de ilahlar Gök Tanrı, Yer Sular ve Yağız Yer olmak üzere üçe ayrılır.

*Bir Türk efsanesinde terazi burcu, üç ana yıldızla iki yan yıldızdan oluşmuştur. Üç yıldız göğe kaçan geyikleri, iki yıldız ise onları kovalayan avcı ile yayı olmuşlardır. Terazi burcunun üç yıldızı çoğu Türk efsanelerinde, usta bir avcı tarafından amansız bir şekilde kovalanan ve canlarını kurtarmak için kendilerini göğe atan "*üç geyik*" gibi tasavvur edilmiştir.³

*Karluk Türkleri üç aşiretten meydana gelmiştir.

*Oğuz menkıbesine göre Oğuz Han üç gün annesinin sütünü emmemiş, annesi üç gece gördüğü rüya sonucu rüyasında kendisine söylenilen şekilde hareket etmiştir.

*Oğuz'un iki eşinden üçer tane oğlu olmuştur. İlk eşinden olan çocukları Gökhan, Dağhan, Denizhan Bozoklar'ı, ikinci eşinden olan Günhan, Ayhan, Yıldızhan da Üçoklar'ı oluşturmuştur.

*Oğuz'un oğullarından biri bayrağında sembol olarak altın bir yay üzerine üç gümüş ok kullanmıştır.

*Göç destanının İran rivayetinde Boğu Han'a Tanrı tarafından verilmiş üç karga bulunmaktadır. Bu kargalar memleketin her yerinde olup bitenden hakana haber getirmişlerdir.⁴

*Çin Türklerinde düğün merasimi üç aşamada yapılır. Gelin kız kocasının evine geldikten sonra üç gün kocası, kaynanası ve kayın babasıyla karşı karşıya gelmesi yasaktır.

Manas destanında da üç sayısının ön planda olduğu görülür. Manas'ta rastladığımız üç sayısı ile ilgili unsurlardan bazıları şöyledir.

*Manas'ın elde tuttuğu yerlerden birinin adı *Üç Koşay*'dir.

*Semetay üç gece aynı rüyayı görür.

*Manas üç gün kimse ile konuşmaz.

*Kırgızlar'ın ayrılmaz yiğitleri üç tanedir.

*Manas'ın önüne üç kız gelip yüzlerini yırtarak ağıt söylerler.

Dede Korkut hikâyelerinde de üç sayısının 43 defa yer aldığı görülmektedir. Bunlardan bazıları şöyledir:

*Bamsı Beyrek hikâyesinde Bey yiğit, düşmandan esir bezirgân ve malları kurtarınca karşılık olarak üç şey beğenir.

*Dede Korkut'un yakarışı ile Deli Kaçar'ın eli yukarıda kalınca, bacısını vermeye razı olur ve üç kere ağzından ikrar eyler.

*Çoban sapan ile bir yere taş atınca o yerde üç yıl ot bitmez.

*Dirse Han Oğlu Boğaç Han hikâyesinde Dirse Han'ın oğlu Boğaç, üç kabile çocuğu ile aşık oynar, üzerlerine gelen boğadan üç oğlan kaçar Boğaç kaçmaz.

*Bayındır Han Begil'i üç gün av eti ile besler.

Üçsayısı Atasözlerimizde ve deyimlerimizde:

*Er oyunu üçe kadar.

*Üç nal ile bir ata kalmak.

*Üç beşe bakmamak.

*Üç aşağı beş yukarı.

*Balık ile misafir üç gün sonra kokmaya başlar biçiminde yer aldığı gibi bilmecelerimizde de:

Üçü üçler çağıdır

³ Gökalp, a.g.e. s.41

⁴ Nihat Sami Banarlı, **Resimli Türk Edebiyatı Tarihi**, C.2, s.29

*Üçü cennet bağıdır
Üçü derer devşirir
Üçü vurur dağıtır*

(Mevsimler)

biçiminde rastlanmakta olup; masallarda da "*üç gün üç gece, gökten üç elma düştü, padişahın üç oğlu, üç zaman sonra*" gibi söyleyişlerle sık sık karşımıza çıkmaktadır.

Üç sayısı Alevi toplumu için de çok önemli olup *üçler* sözü ile Allah, Hz. Muhammet, Hz. Ali ifade edilmektedir. Samahlarda da üçler aşkına üç çift kalkıp samah oynar.

Köroğlu destanında da önemli bir yeri olan üç sayısı için destanda Köroğlu'nun:

*Süremedim kara günün demini
Giyemedim güveyilik donunu
Üç gün oldu kır at yemez yemini
Söylen Demircioğlu durmasın gelsin*

biçiminde söyleyişi görülmektedir.

Âşıkların dilinde ise:

<i>İşte bu deme gelince</i>	<i>Kudret tarafından üç melek geldi</i>
<i>Üç kez doğdum anneden</i>	<i>Cebrail emretti eflâke saldı</i>
<i>Nice yavru uçurdum</i>	<i>Anda coşan nuru ikiye böldü</i>
<i>Nice âşiyânedен</i>	<i>Can, hasret kalemin çalandır Haydar</i>
(Kaygusuz Abdal)	(Sadık)

Dört sayısı:

Dört sayısı İslam felsefesinde ve halk inanışlarında bazı temel unsurları nitelendirmek için kullanılır. Bunlardan bazıları *Dört unsur, Dört tabiat, Dört Kitap, Dört Melek, Dört Mezhep* (Hanefî, Şafîî, Malikî, Hanbelî)'dir.

Bektaşilik'te tasavvuftan gelen *Şeriat, Tarikat, Marifet, Hakikat* kavramları "*Dört Kapı*" ifadesiyle anlatılır.

Âşıkların dilinde en çok kullanılan dört kapı kavramı:

<i>Dervişin dört yanında dört ulu kapı gerek</i>	<i>Tarikat iman gerek</i>
<i>Nereye bakar ise gündüz ola gecesi</i>	<i>Bir tastik iman gerek</i>
<i>Bu Şeriat güç olur Tarikat yokuş olur</i>	<i>Talip bu dört kapının</i>
<i>Marifet sarplı durur Hakikattir yücesi</i>	<i>Varından tamam gerek</i>
(Yunus Emre)	(Kul Himmet)

deyişlerinde olduğu gibi sık sık dile getirilmişler, kimi zaman da:

<i>Açıldı Hak kapısı</i>	<i>Yaratmıştır onsekiz bin alemi</i>	<i>Dört kitap dört mezhep adem eşyadır</i>
<i>Sunuldu aşk dolusu</i>	<i>Cebrail arştan indirdi kelâmı</i>	<i>Ol mahbubun ismi ruha gıdadır</i>
<i>O dört kapıdan içre</i>	<i>Dört kapının yazıldığı kalemi</i>	<i>Söyleyen söyleten nutk-ı Hudâ'dır</i>
<i>Girenin canına hû</i>	<i>Diyen bilmez bilen demez ne seyran</i>	<i>Tüti lisân eden kendidir kendi</i>
(Kemterî)	(Derviş Mehmet)	(Seyranî)

<i>Dört Melek halketti Hallak-ı cihân</i>	<i>Dinleyip öğüdün almayan kişi</i>
<i>Birer hizmet üzre müekkil her an</i>	<i>Dinin tarikatın bilmeyen kişi</i>
<i>Mikâil'e Bârân Cibril'e Kur'ân</i>	<i>Dört mezhep nedendir gömeyen kişi</i>
<i>Azrail'e ervâh İsrâfil'e Sûr</i>	<i>Harap olur nice kuldur efendim</i>
(Dertli)	(Kul Himmet)

deyişlerinde belirtildiği gibi dört kapının yanı sıra dört kitap ve dört mezhebi işaret etmişlerdir.

Beş Sayısı

İslam inancında önemli bir yer tutan beş sayısı çoğu kaynaklarda beş vakit namaz olarak gösterilir. Bunun dışında elde beş parmak vardır. Hattatlar Allah yazısını genellikle el şeklinde yazarlar. Ayrıca beş demekle Ehl-i Beyt kastedilir. Ehl-i Beyt, Hz. Muhammet, Hz. Ali, Hz. Fatıma, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'dir.

Âşıkların dilinde:

Vaiz olsan camilerde şakısan

*Beş vaktini kılmayana kakısan
Dört kitabı ders eylese okusan
Ali evliyadır bilmeyince fayda yok*
(Sefil Ahmet)

değişinde olduğu gibi kimi zaman beş vakit namaz olarak belirtilirken, kimi zaman da:

*Üçler beşler o kapıyı açtılar Üçler dü âlemde birliğe yettin
Muhabbete misk ü amber saçtılar Beşler de onların dâmenin tuttu
Haklıyı haksızı orda seçtiler Birlik lokmasını yediler yuttu
Suçlu olanlara yer bulunur mu Dâmeni pâk olan pirlere de billah*
(Sakine Bacı) (İlhamî)

değişlerinde olduğu gibi Ehl-i Beyt kastedilmektedir.

Yedi sayısı:

Yedi sayısı Orta Asya'daki Türk boylarından günümüze kadar Türk halk inançları ile günlük yaşamlarında en çok sözü edilen sayılardandır.

Yedi sayısı Anadolu'da ve bütün Türk boylarında kutsal sayılmaktadır.

Bunlardan bazılarını şu şekilde belirlemek mümkündür.

*Altay Türklerine göre ayın tutulması "yedi başlı dev" yüzündendir.

*Kırgız Türkleri'nde Kutup Yıldızında bulunan "Büyük Ayı"ya, "Yedi Bekçi" denir.

*Orta Asya ve Anadolu Türklerine göre yer yedi kattır.

*Kur'an-ı Kerim yedi harf üzerine inmiştir.

*Mekke ile Medine arasında yedi kale vardır.

*Kur'an-ı Kerim'de Yusuf Peygamber kıssasındaki rüyaya göre yedi besili ineği, yedi zayıf inek yer yorumunda yedi yıl kıtlık olur.

*Hac'da Kâbe yedi kere tavaf edilir.

*Kur'an-ı Kerim'de geçen Eshab-ı Kehf olayı, Yedi Uyurlar olarak bilinir.

*Hz. Ebubekir Mushafı yedi suret yazdırmıştır.

*Cuma namazının yedi farzı vardır.

*Süleymaniye camii yedi senede yapılmıştır.

*Çile yedi yıl doldurulur. Yunus Peygamber Diyarbakır kalesinde yedi yıl oturmuş, Eyüp Peygamber, Harran'da bir mağarada yedi yıl çile doldurmuştur.

*İstanbul yedi tepe üzerine kurulmuştur.

*Bursa'da yedi Osmanlı türbesi vardır.

Osmanlı devleti kurulduktan sonra yedinci asırda yıkılmıştır.

*Dünyanın yedi harikası vardır.

*Gökkuşuğu yedi renklidir.

*Başta yedi delik vardır.

*Dilimizde sözcük türleri yedi tanedir.

*Gökteki takım yıldızlarının en ünlüsü Ülker yıldızına "Yedi kandilli Süreyya" denir.

*Müzik notası yedi tanedir.

*Ailede soy yedi göbeğe kadar çıkarılır.

*Kefene yedi arşın bez de denir.

*Mevlâna'nın mesnevisi yedi cilttir.

*Anadolu'da düğünün en namlısı yedi gece, yedi gündüz olanıdır.

*Çocuk yedi yaşında okula gönderilir.

*Hafta yedi gündür.

*Tehlikeli ve sağa sola zorla baskı yapanlara "yedi bela" denir.

Âşıkların dilinde ve telinde de yedi sayısı:

*Seyrangâhı imiş arşın yücesi Münkirin gıdası Hak'tan kesildi
Düldül imiş Kanberi'nin hocası Nesimî yüzüldü Mansur asıldı
Server Muhammed'in Mi'rac gecesi Dünya yedi kere doldu ıssıldı*

Yedinci felekte arslan olan şah
(Pir Sultan Abdal)

Dolduran Muhammet eken Ali'dir.
(Pir Sultan Abdal)

Müşahipsiz yedi adım varılmaz
İrfan olmayınca ağı yudulmaz
Yularsız deve katara gelmez
Hakk'ın bir ikrarın kime verdin sen
(Teslim Abdal)

Toprak yurt bulmaya güvercin uçu
Yedi yıl deryada hem kanat açtı
Bir yeşil kubbeye konu konuştu
Bir avuç tûranın saçanıyız biz
(Hüzeyin Fevzî)

biçiminde dile getirilmiştir.

Dokuz Sayısı:

Türklerde kutsal sayılan sayılardan biri de dokuz sayısıdır. Bu sayıya geleneksel kültürümüzün her aşamasında rastlamak mümkündür.

Altay Yaratılış Destanına göre Tanrı yerden "dokuz dallı" bir ağaç bitirerek her dalın altında bir insan yaratmıştır. Bunlar dokuz insan cinsinin ataları olmuştur. Bu dokuz insana "Dokuz Dedeler" denmektedir. Bu durum destanda:

Tanrı yine buyurdu: -Bitsin, dokuz dalı da!
Dallar çıktı hemence, dokuzlu budağı da.
Kimse bilmez Tanrı'nın düşüncesi ne idi
Soylar türesin diye şöylece emir verdi.
Dokuz kişi kılın, dokuz dalın kökünden
*Dokuz oymak türesin, dokuz kişi özünden!*⁵

biçiminde görülmektedir.

Âşıklarımızın dilinde:

Sekizimiz odun çeker
Dokuzumuz ateş yakar
Kaz kaldırmış başın bakar
Kırk gün oldu kaynatırım kaynamaz

biçiminde örneklerine az da olsa rastlanan dokuz sayısı kültür tarihimizde oldukça önemli yer tutmaktadır.

Türk hakanlarının hakimiyet alameti davul ve tuğlar dokuz tanedir.

Altay Türkleri'nde şamanların *omuzlarında* dokuz ok ve yay sembolü bulunmaktadır.

Ergenekon destanında da dokuz sayısı "*Dokuz Oğuz*" adı ile bir isim olarak yer almaktadır

Manas Destanında sık sık rastladığımız dokuz sayısı Dede Korkut'ta da "*Doğduğunda dokuz erkek deve kestiğim oğul*" , "*dokuz bazlam ile bir külah yoğurt*" "*Dokuz çoban*" gibi ifadelerle görülmektedir.

Halk takviminde "*Mart dokuzu*" deyimini olarak görülen dokuz sayısı atasözleri ve deyimlerimizde de sıkça kullanılmıştır. Bunlardan bazıları:

- *Dokuz at bir kazığa bağlanmaz.
- *Dokuz ölç bir biç
- *Donsuzun gönlünden dokuz top bez geçer.
- *Güzellik ondur, dokuzu dondur.
- *Doğru söyleyeni dokuz köyden doğarlar.
- *Boğaz dokuz boğumdur.
- *Dokuz ay karnında taşımak.
- *Bir kaşık ile dokuz abdal geçinir.
- *Aca dokuz yorgan örtmüşler yine uyuyamamış.
- *Dokuz doğurmak.

gibi söyleyişlerdir.

⁵ Bahattin Ögel, Türk Mitolojisi, Ankara, s.453

Oniki sayısı:

Oniki sayısı halkımızca kutsal sayılan sayılardan biridir. Bu sayı özellikle Alevi ve Bektaşiler tarafından kutsal bir sayı olarak bilinmektedir. 12 sayısı oniki din büyüğünün adı için Oniki İmam deyişimi olarak kullanılmaktadır. Birincisi Hz. Ali olan oniki imamlar sıra ile şunlardır. 1. Hz. Ali, 2. Hz. Hasan, 3. Hz. Hüseyin, 4. Muhammed Bâkır, 5. Zeynel Abidin, 6. Câfer-i Sadık, 7. Musa-i Kâzım, 8. Ali Rızâ, 9. Muhammed Takî, 10. Ali Nakî, 11. Hasan Askerî, 12. Mehdî .

Edebiyatımızda oniki imamın adının geçtiği şiirlere "*Düvazdeh imam*" ya da "*Düvaz*" denilmektedir.

Oniki sayısı âşıkların dilinde ve telinde en çok dile getirilen sayıdır. Bunlardan bazıları:

Oniki İmam'a niyaz eylerim

Hasan Askerî'ye hâlim söylerim

Muhammed Mehdî'ye tamam eylerim

Cümle günahıma imamlar medet

(Derviş Mehmet)

Gelin vaz geçelim biz bu gümandan

Sakin çıkarmasın dinden imandan

Şefaât umarız Oniki İmam'dan

Onların atası Ali değil mi

(Kul Himmet)

Kul Veli'yim Hakk'a niyaz ederim

Hakk'ın buyurduğu yola giderim

Dinim Hak'tır Hak kelâmı söylerim

Oniki İmamlara ereyim deyu

(Veli)

Pir Sultan Abdal coşkuna

Gel otur gönül köşküne

Oniki İmam aşkına

Ben bu seri vere geldim

(Pir Sultan Abdal)

biçimindeki söyleyişlerdir.

Oniki İmam'ın demin görmüşüz

Safîne-i Nuh'a biz de binmişiz

Muhammed Ali'ye ikrar vermişiz

Güruh-i Nâcîyiz dönmeyiz geri

(Hayriye)

Böyle bulmuş tadın her helvacılar

Oniki İmam'dan okur nâciler

Felekler semanın döner bacılar

Nefsin başını biç üryan ol da gel

(Seyranî)

Dedemoğlu görmüş idi düşünüy

Eğildi secdeye koydu başını

Ali'ye pay çıkardılar döşünü

On iki İmamların kurbanıyım ben

(Dedemoğlu)

Hû diyelim gerçeklerin demine

Gerçeklerin demi nurdan sayılır

Oniki İmam katarına uyanlar

Muhammed Ali'ye yardan sayılır

(Hatayî)

Kırk Sayısı:

Türkler tarafından, ilk çağlardan bu yana kırk sayısının kutsallığına inanılmaktadır. İslamiyette de Kur'an'dan bu yana önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Örneğin, Kırk erbain Kur'an'da 48 kez geçmektedir.

Alevi ve Bektaşilerde Hz. Ali'nin başkanlık ettiği kırk kişinin meclisine "*Kırklar meclisi*" denmektedir.

Bu sayı geleneksel kültürümüzde de değişik biçimlerde görülmektedir. Bunların bazılarını şu şekilde belirlemek mümkündür:

* Doğumdan sonra kırk gün içinde bulunan anne ve bebeğe "*kırk*" denir. Kırk çıkması, anne ve bebek için önemli bir olay olarak kabul edilir.

* İnanışa göre, çocuk ayaklarını basmazsa ve gelişmezse buna "*kırk bastı*" denir.

* Kırklı çocuğun elbise ve bezlerinin suyunun dışarı atılmayacağına inanılır.

Oğuz Kağan ve Satuk Buğra Han Destanlarında, kırk sayısına sıkça rastlanır. Oğuz, kırk günde yürür.

Manas Destanında kırk sayısı 127 yerde *kırk yiğit*, *kırk savaşçı*, *kırklar*, *kırk cura*, *kırk gelin*, *kırk alp*, *kırk güzel*, *kırk kulaç* vb. biçimlerde görülmektedir.

Dede Korkut'ta da *kırk yiğit, kırk namert, kırk er, kırk otağ, kırk gün kırk gece* gibi ifadelerle yüz yerde karşımıza çıkmaktadır.

Kırk yiğit motifinde olduğu gibi, *kırk kız* motifi de bütün Türk destan ve masallarında çok geçer. Bey ve beyin oğlunun kırk yiğidi bulunduğu gibi hanımların da kırk kızı bulunur.

Anadolu'da yer isimlerinde de *Kırkağaç, Kırklareli, Kırkpınar, Kırktepe, Kırkkuyu, Kırkkavak* gibi rastlanmaktadır.

Âşıklarımızın dilinde ve telinde ise kırk sayısı:

*Kırklar arzyledi Elmalı şehri
Boğazhisarında ol böldü nehri
Bol yerde küffara eyledi kahrı
Ol dem kılıç aldı pîrim eline*
(Geda Muslu)

*Sersem Ali vardı pîre dayandı
Çırağımız kırk budaktan uyandı
Mürşid olan her bir renge boyandı
Hünkâr Hacı Bektaş pîrim hû deyu*
(Sersem Ali)

*Payım gelir erenlerin payından
Muhammet neslinden Ali soyundan
Kırkların ezdiği engür suyundan
Bir sen iç sevdiğim bir de bana ver*
(Kul Hüseyin)

*Pîr Sultan'ım eydür dünya fanidir
Kırkların sohbeti aşk mekânıdır
Kusura kalmayan kerem kânıdır
Gönülde karası olan gelmesin*
(Pir Sultan Abdal)

*Kırklar meydanına vardım
Gel beri ey can dediler
İzzet ile selam verdim
Gel işte meydan dediler*
(Hatayî)

*Üçler yediler sâkî görürsün
Kırklardan bâdeyi bâkî görürsün
Vücudun şehrinde Hakk'ı görürsün
Seyranî bu şehre seyran ol da gel*
(Seyranî)

biçiminde ifadelerle dile gelmektedir.

Bunların dışında halkımız tarafından kutsallığına inanılan sayılar da bulunmaktadır.

İnsan vücudunda 366 kemik bulunduğundan 366 sayısı kutsal sayılar arasında gösterilmektedir.

Yetmiş iki milleti işaret ettiği için 72

Ondört mâsum-ı pâk için 14 sayısı, Allah'ın adlarını ve doksan dokuz Nebî'yi işaret ettiği için 99 sayısı da kutsal sayılar arasında gösterilmektedir.

KAYNAKÇA

1. Sadettin Nüzhet Ergun, Bektaşî Şairleri, İstanbul, 1930.
2. Afet İnan, Türk Destan ve Masallarında Kırklar Motifi, Türk Dili, Şubat 1958
3. H. Avni Yüksel, Türk Folklorunda Sayılar, Erciyes, Yıl 3, S.29-31
4. Prof. Dr. Orhan Acıpayamlı, Türkiye'de Doğumla İlgili Âdet ve İnanmaların Etnolojik Etüdü, Erzurum, 1961
5. Bahattin Ögel, Türk Mitolojisi,
6. Turgut Koca, Bektaşî Nefesleri ve Şairleri, İstanbul, 1990
7. Halit Özdemir, Ardanuç ve Çevresinde Kırk Basması ve Kırkla İlgili İnanışlar, Türk Folkloru, İst. 1975, S.72
8. Ziya Gökalp, Türk Tôresi, İstanbul, 1963

